

EUROKONWERSATORIA

Koordynatorka: Joanna Różycka-Thiriet
3. konwersatorium

j.rozycka@schuman.pl
8 listopada 2023 r.

Temat: Stosunki UE-Polska po wyborach

Nasi goście:

- **Magdalena Cedro**, starsza analityczka ds. europejskich w Polityce INSIGHT
- **Filip Skawiński**, analityk polityczny w Przedstawicielstwie Komisji Europejskiej w Polsce

SŁOWNICZEK PRZETRWANIA

Strażniczka traktatów – określenie używane w stosunku do Komisji Europejskiej, ponieważ na mocy art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej może podjąć kroki, jeśli uzna, że *Państwo Członkowskie uchybiło jednemu ze zobowiązań, które na nim ciąży na mocy Traktatów*, a w ostateczności może wnieść przeciwko takiemu krajowi sprawę do Trybunału Sprawiedliwości. Uchybienie może polegać np. na tym, że państwo nie przełożyło na czas postanowień unijnej dyrektywy do swojego prawa krajowego albo zrobiło to w sposób nieprawidłowy. Na zakończenie 2022 roku Komisja prowadziła aż 1991 procedur o naruszenie unijnego prawa (najwięcej dotyczyło ochrony środowiska), w tym 98 postępowań przeciwko Polsce (z czego 24 nowe sprawy rozpoczęte w 2022 roku; najwięcej z nich dotyczyło właśnie opóźnień w przekładaniu prawa unijnego do prawa krajowego, a nie łamania samych traktatów). Zajmowaliśmy 4. miejsce po Belgii (114 procedur), Hiszpanii i Grecji. W 2022 Komisja wniosła tylko 35 spraw do Trybunału.

Źródła prawa w UE:

- traktaty;
- Karta Praw Podstawowych;
- umowy międzynarodowe;
- ogólne zasady prawa Unii (np. zasada pewności prawa);
- akty prawa wtórnego - rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, zalecenia i opinie

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) – jedna z najważniejszych instytucji Unii Europejskiej utworzona w 1952 roku na mocy traktatu o Europejskiej Wspólnocie Węgla i Stali. Jego siedziba znajduje się w Luksemburgu. TSUE kontroluje legalność aktów instytucji UE, czuwa nad poszanowaniem obowiązków traktatowych przez państwa członkowskie, dokonuje wykładni prawa Unii na wniosek sądów krajowych (te ostatnie mogą zadać tzw. **pytanie prejudycjalne** w związku z rozpatrywaną przez siebie sprawą; w 2022 roku z Polski napłynęło 39 takich wniosków i byliśmy na 5. miejscu w UE; w 2018 roku nastąpił skokowy wzrost liczby tych zapytań). TSUE składa się z **Trybunału Sprawiedliwości** (27 **sędziów** - po jednym z każdego państwa członkowskiego i 11 **rzeczników generalnych**, którzy w swoich **opiniach** o charakterze doradczym proponują sędziom rozstrzygnięcia) oraz **Sądu** (po 2 sędziów z każdego państwa). Średnio na rozpatrzenie sprawy w TSUE czeka się 16,3 miesiąca. Od 1952 roku Trybunał wydał 43 718 wyroków i postanowień.

Art. 7 – jeden z artykułów Traktatu o Unii Europejskiej stanowiący, że *na uzasadniony wniosek jednej trzeciej Państw Członkowskich, Parlamentu Europejskiego lub Komisji Europejskiej, Rada [czyli Rada UE], stanowiąc większością czterech piątych swych członków po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, może stwierdzić istnienie wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Państwo Członkowskie wartości, na których opiera się UE. W przypadku, gdy Rada Europejska jednomyślnie podejmie decyzję, że dany kraj dopuszcza się poważnego i stałego naruszenia unijnych*

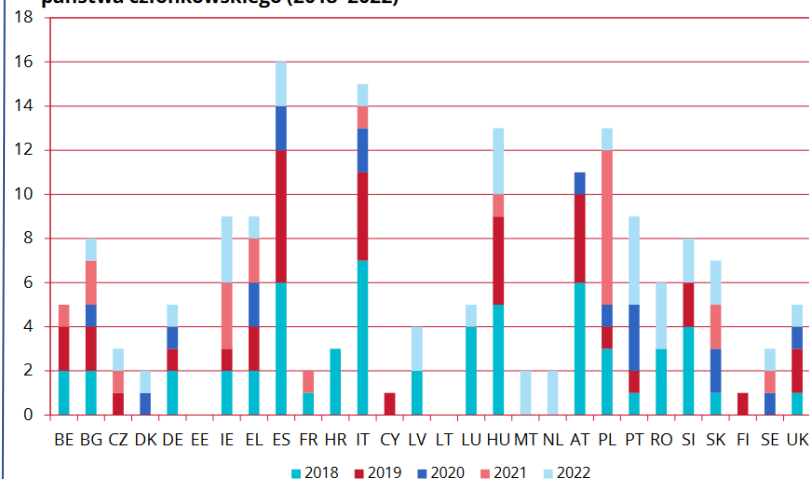
wartości, Rada UE może zdecydować o zawieszeniu niektórych uprawnień tego państwa wynikających z traktatów (nawet prawa głosu w Radzie). Miała to być opcja atomowa, ale z powodu wymogu jednomyślności rozwiązanie okazało się mało efektywne. Po raz pierwszy w historii procedurę wszczęto przeciwko Polsce (w 2017 z inicjatywy Komisji), a następnie przeciwko Węgrom (w 2018 z inicjatywy Parlamentu Europejskiego).

DOBRE POWIEDZIANE

Utrzymują się poważne obawy związane z niezależnością polskiego sądownictwa. (...) Trybunał Sprawiedliwości i Europejski Trybunał Praw Człowieka [organ Rady Europy] wydały orzeczenia potwierdzające istniejące obawy. Poważne obawy związane z niezależnością Krajowej Rady Sądownictwa nadal wymagają rozwiązania. Istnieją również poważne wątpliwości co do zgodności szeregu sędziów Sądu Najwyższego (...). Wobec wielu sędziów nadal prowadzone są dochodzenia i postępowania dyscyplinarne oraz wymuszane są przeniesienia. Komisja skierowała do Trybunału Sprawiedliwości sprawę przeciwko Polsce w związku z naruszeniem prawa UE przez Trybunał Konstytucyjny i jego orzecznictwo. (...) Nie podjęto również żadnych inicjatyw mających na celu umożliwienie osiągnięcia solidnych rezultatów w zwalczaniu korupcji na wysokim szczeblu, ponieważ nadal istnieją wcześniej zidentyfikowane bariery instytucjonalne i praktyczne w prawie. Utrzymuje się też (...) zagrożenie wybiórczym stosowaniem prawa i bezkarnością spowodowaną różnicami w traktowaniu spraw korupcyjnych do celów politycznych. Przyjęto nowe przepisy dotyczące bezkarności, tworząc wyjątki od odpowiedzialności karnej dla funkcjonariuszy publicznych, podobnie jak w poprzednich latach, co zwiększa ryzyko korupcji. Weszły w życie nowe środki zwiększające przejrzystość finansów partii politycznych, jednak nadal istnieją obawy dotyczące darowizn na rzecz partii i kampanii wyborczych. (...) Nie podjęto żadnych kroków w celu wzmocnienia niezależnego zarządzania i niezależności redakcyjnej mediów publicznych, w związku z obawami dotyczącymi niezależności nadawców publicznych. Do tej pory nie przyjęto żadnych środków w celu zapewnienia uczciwych procedur przyznawania licencji na prowadzenie działalności mediom. (...) Dziennikarze nadal napotykali trudności w swojej działalności i mogą napotkać wyzwania związane z dostępem do informacji publicznej. (...) Utrzymuje się praktyka przyjmowania ustaw w drodze procedur niewymagających odpowiednich konsultacji. Zainteresowane strony wyraziły zaniepokojenie wprowadzeniem do kodeksu karnego szeregu nieproporcjonalnych sankcji. Nie podjęto żadnych działań w celu poprawy ram przestrzeni obywatelskiej, podczas gdy społeczeństwo obywatelskie nadal tętni życiem.

- fragment Sprawozdanie na temat praworządności z 2023 r., z rozdziału na temat Polski, opublikowanego przez Komisję w lipcu br. Powstał na podstawie wcześniejszych konsultacji z szeregiem międzynarodowych, europejskich i krajowych instytucji oraz organizacji. Sprawozdania są tworzone co roku od 2020. Dotyczą wszystkich państw członkowskich oraz analizują 4 obszary - system wymiaru sprawiedliwości, ramy walki z korupcją, pluralizm mediów oraz inne instytucjonalne mechanizmy kontroli i równowagi.

VI. Nowe sprawy – skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (2018–2022)

Zdecydowana większość zakończonych w tym okresie spraw przeciwko Polsce została rozstrzygnięta na niekorzyść naszego kraju. Od wstąpienia Polski do UE wniesiono do Trybunału 93 sprawy o naruszenie zobowiązań państwa członkowskiego.

Źródło: Sprawozdanie roczne 2022. Statystyki sądowe Trybunału Sprawiedliwości
https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2023-03/stats_cour_2022_pl.pdf

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Działania Fundacji Schumana realizowane są z dofinansowaniem Unii Europejskiej.

Komisja Europejska | Przedstawicielstwo w Polsce

Eurokonwersatoria objęte są honorowym patronatem Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce.